

บทที่ 6

สรุปผลการทดลอง

การสำรวจพยาธิใบไม้ *Clinostomum* sp. จากปลาหมอไทย (*Anabas testudineus*) และปลากระดี่หม้อ (*Trichogaster trichopterus*) ผลการศึกษาพบพยาธิใบไม้ *Clinostomum* sp. จากปลาทั้งสองชนิด มีค่าความชุกของปลาที่ติดเชื้หนอนพยาธิเท่ากับร้อยละ 6.36 (7/110) สำหรับปลาหมอไทย และร้อยละ 6.52 (6/92) สำหรับปลากระดี่หม้อ ค่าความหนาแน่นของปลาที่ติดพยาธิเท่ากับ 5.4 ในปลาหมอไทย และ 4.5 ในปลากระดี่หม้อ สำหรับการกระจายตัว (distribution) ของหนอนพยาธิในแต่ละส่วนของปลานั้นพบตัวอ่อนพยาธิใบไม้ *Clinostomum* sp. ระยะเมตาเซอร์คาเรีย ฝังตัวอยู่ในฝาปิดเหงือก (operculum) และบริเวณช่องท้อง (abdominal cavity)

การศึกษาสัณฐานวิทยาด้วยกล้องจุลทรรศน์แบบใช้แสงพบว่าพยาธิจากทั้งสองโฮสต์นั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกันในเรื่องของขนาดและตำแหน่งของอวัยวะต่างๆ การศึกษาสัณฐานวิทยาด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด จะแสดงลักษณะรูปร่างลำตัวของพยาธิใบไม้ *Clinostomum* sp. ระยะเมตาเซอร์คาเรีย โดยเมื่อดูจากรูปร่างลักษณะลำตัวโดยรวมมีลักษณะความคล้ายคลึง ในเรื่องของขนาดและรูปร่างของพยาธิ

การศึกษาทางด้านอนุชีววิทยาผ่านทางแผนภาพ phylogenetic tree ของพยาธิใบไม้ *Clinostomum* sp. จากทั้งสองโฮสต์ที่เราทำการศึกษาร่วมกับพยาธิใบไม้ในกลุ่มอื่น กลุ่มที่มีตัว *Clinostomum* ที่เราทำการศึกษา ในกลุ่มที่มีพยาธิในโฮสต์ทั้งสองชนิดที่เราศึกษานั้นยังแบ่ง *Clinostomum* ที่เราศึกษาออกจากกลุ่ม *C. complanatum* โดยตำแหน่งในทรีของพยาธิของเราอยู่รวมกับ *C. phalacrocoracis* และ *C. cutaneum* ด้วยค่า bootstrap support 65%

ผลการศึกษาในด้านองสัณฐานวิทยาและอนุชีววิทยา ผลที่ได้ให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันในแง่ของการพบลักษณะร่วมและความคล้ายคลึงกันของพยาธิที่พบในทั้งสองโฮสต์ และการศึกษาทางความสัมพันธ์โดยดูจาก phylogenetic tree มีการแยกกลุ่มของพยาธิที่เราศึกษาออกจากพยาธิในสกุล *Clinostomum* ออกจากชนิดอื่นที่มีรายงานมาก่อนหน้านี้ หากข้อมูลเป็นไปในทิศทางเดียวกันอาจนำไปสู่การพบพยาธิชนิดใหม่ เพื่อประกอบเป็นการศึกษาในระดับต่อไป